EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 18. 4. 2017
COM(2017) 173 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**o prehodnotení cieľov týkajúcich sa zhodnocovania OEEZ,
o možnosti stanovenia samostatných cieľov, pokiaľ ide o OEEZ, ktorý sa má pripraviť na opätovné použitie,
a
o prehodnotení metódy výpočtu cieľov týkajúcich sa zhodnocovania podľa článku 11 ods. 6 smernice 2012/19/EÚ o OEEZ**

1. ÚVOD

Smernica 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení[1] (ďalej len „smernica o OEEZ“), ktorá je prepracovaním staršej smernice 2002/96/ES (ďalej len „stará smernica o OEEZ“), nadobudla účinnosť v auguste 2012 a členské štáty ju mali transponovať do 14. februára 2014.

V smernici o OEEZ sa stanovujú pravidlá nakladania s OEEZ, ktorých cieľom je prispievať k udržateľnej výrobe a spotrebe v prvom rade predchádzaním vzniku OEEZ a okrem toho aj opätovným používaním, recykláciou a inými spôsobmi zhodnocovania takýchto odpadov s cieľom znížiť množstvo odpadu na zneškodnenie a prispieť k efektívnemu využívaniu zdrojov a k získavaniu cenných druhotných surovín.

V tejto súvislosti sa v článku 11 smernice o OEEZ a prílohe V k tejto smernici zavádzajú kombinované ciele týkajúce sa prípravy na opätovné použitie a recyklácie, ako aj ciele týkajúce sa zhodnocovania OEEZ a v článku 11 ods. 2 sa stanovuje metodika výpočtu týchto cieľov.

Táto správa reaguje na tieto požiadavky na Komisiu, ktoré boli stanovené v článku 11 ods. 6 smernice o OEEZ:

1. prehodnotiť ciele týkajúce sa zhodnocovania uvedené v časti 3 prílohy V k uvedenej smernici;
2. preskúmať možnosť stanovenia samostatných cieľov, pokiaľ ide o OEEZ, ktorý sa má pripraviť na opätovné použitie;
3. prehodnotiť metódu výpočtu dosiahnutia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania uvedenú v článku 11 ods. 2 na analýzu možnosti stanovenia cieľov na základe výrobkov a materiálov, ktoré sú výsledkom (výstupom) zhodnocovania, recyklácie a prípravy na opätovné použitie.

Pri vypracovaní tejto správy Komisia zmluvne poverila nezávislých konzultantov, aby preskúmali príslušné štatistické údaje, literatúru a technické informácie, a viedla konzultácie s hlavnými zainteresovanými stranami (členskými štátmi, priemyselnými združeniami, systémami pre dodržiavanie rozšírenej zodpovednosti výrobcu, mimovládnymi organizáciami a nezávislými odborníkmi)[2].

Cieľom tejto správy je informovať Európsky parlament a Radu o posúdení a záveroch Komisie v súvislosti s týmito otázkami.

[1] Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 38.

[2] *Study on WEEE recovery targets, preparation for re-use targets and on the method for calculation of the recovery targets* (Štúdia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania OEEZ, cieľov týkajúcich sa prípravy na opätovné použitie a metódy výpočtu cieľov týkajúcich sa zhodnocovania): http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/events_weee_en.htm.

2. PREHODNOTENIE CIEĽOV TÝKAJÚCICH SA ZHODNOCOVANIA OEEZ

2.1. Cieľ

Elektrické a elektronické zariadenia (ďalej len „EEZ“) patriace do rozsahu pôsobnosti smernice o OEEZ sa v súčasnosti zatrieďujú do desiatich kategórií „zameraných na výrobky“ stanovených v prílohách I a II k uvedenej smernici[3]. Od 15. augusta 2018 sa budú EEZ zatrieďovať do šiestich kategórií „zameraných na zber“ stanovených v prílohe III a IV[4]. Ciele týkajúce sa zhodnocovania, ktoré majú podľa článku 11 ods. 1 dosiahnuť výrobcovia, sa vzťahujú na kategórie EEZ stanovené v prílohe V.

Keďže ciele týkajúce sa recyklácie a zhodnocovania sú podmienené objemom a zložením materiálu v jednotlivých kategóriách, zmena kategorizácie môže ovplyvniť celkový objem a zloženie materiálu v nových kategóriách. Preto je hlavným dôvodom prehodnotenia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania posúdiť, či zmena kategórií EEZ viedla k významným zmenám úrovne ambicióznosti týchto cieľov.

2.2. Posúdenie vo vzťahu k prehodnoteniu cieľov týkajúcich sa zhodnocovania OEEZ

Analýza sa zamerala na porovnanie úrovne ambicióznosti cieľov týkajúcich sa zhodnocovania platných pre každú z desiatich kategórií od 15. augusta 2015 do 14. augusta 2018, ako sú stanovené v časti 2 prílohy V, a cieľov týkajúcich sa zhodnocovania vzhľadom na každú zo šiestich kategórií od 15. augusta 2018, ako sú stanovené v časti 3 prílohy V.

V štúdii sa dospelo k týmto hlavným záverom:

- V prípade veľkej väčšiny výrobkov v dôsledku prechodu z desiatich na šesť kategórií EEZ nedošlo k žiadnej zmene v absolútnej hodnote cieľov týkajúcich sa recyklácie a zhodnocovania. Zmeny, ku ktorým došlo, nie sú významné. Navyše to malé množstvo výrobkov, ktoré sú zmenou cieľov ovplyvnené (napr. profesionálne náradie, zdravotnícke pomôcky, profesionálne prístroje na monitorovanie a kontrolu), tvorí veľmi malý zlomok celkového toku OEEZ a ovplyvňuje podiel zhodnocovania a recyklácie len zanedbateľne.
- Zmena kategórií má za následok zvýšenie objemu odpadu na recykláciu o 7 %, čo znamená, že ciele týkajúce sa recyklácie od roku 2018 (v rámci šiestich kategórií) sú ambicióznejšie než ciele platné od roku 2015 do roku 2018 (v rámci desiatich kategórií). To je žiaduce, pretože ciele by sa mali časom vyvíjať a presadzovanie cieľov od roku 2018 (6 kategórií) povedie k miernemu zvýšeniu environmentálneho a hospodárskeho prínosu vďaka zvýšeniu množstva zhodnotených a recyklovaných materiálov.
- Klastrovanie do šiestich kategórií je oveľa bližšie k prevádzke na úrovni zberu a spracovania. Môže teda posilniť jednotnosť vykazovania údajov a znížiť administratívne zaťaženie pri konsolidácii a kontrole jednotnosti údajov pre zberné a spracovateľské zariadenia OEEZ aj pre štátne orgány.

2.3. Záver

Komisia na základe vykonaného posúdenia dospela k záveru, že revízia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania vzhľadom na šesť nových kategórií EEZ uvedených v časti 3 prílohy V nie je opodstatnená, pretože v prípade týchto cieľov sa zachováva podobná úroveň ambicióznosti

[3] Tieto kategórie sú: 1. veľké domáce spotrebiče; 2. malé domáce spotrebiče; 3. IT a telekomunikačné zariadenia; 4. spotrebná elektronika; 5. osvetľovacie telesá; 6. elektrické a elektronické náradie; 7. hračky, zariadenia určené na športové a rekreačné účely; 8. zdravotnícke pomôcky; 9. prístroje na monitorovanie a kontrolu; 10. predajné automaty.

[4] Tieto kategórie sú: 1. zariadenia na tepelnú výmenu; 2. obrazovky, monitory a zariadenia, ktoré obsahujú obrazovky s povrchom väčším ako 100 cm2; 3. svietidlá; 4. veľké zariadenia (s akýmkoľvek vonkajším rozmerom viac ako 50 cm); 5. malé zariadenia (s akýmkoľvek vonkajším rozmerom menej ako 50 cm); 6. malé IT a telekomunikačné zariadenia (s akýmkoľvek vonkajším rozmerom menej ako 50 cm).

ako v prípade cieľov stanovených v rámci súčasných desiatich kategórií EEZ uvedených v časti 2 prílohy V.

3. PRESKÚMANIE MOŽNOSTI STANOVENIA SAMOSTATNÝCH CIEĽOV, POKIAĽ IDE O OEEZ, KTORÝ SA MÁ PRIPRAVIŤ NA OPÄTOVNÉ POUŽITIE

3.1. Cieľ

Vhodnosť stanovenia samostatných cieľov týkajúcich sa prípravy na opätovné použitie bola preskúmaná zozbieraním príslušných postupov uplatňovaných v členských štátoch, analýzou hnacích síl a prekážok prípravy na opätovné použitie a posúdením na základe dostupných informácií, či je možné a uskutočniteľné stanoviť samostatné ciele, pokiaľ ide o OEEZ, ktorý sa má pripraviť na opätovné použitie.

3.2. Posúdenie vo vzťahu k možnosti stanovenia samostatných cieľov, pokiaľ ide o OEEZ, ktorý sa má pripraviť na opätovné použitie

V roku 2012 informovali členské štáty Eurostat o 70 000 tonách OEEZ, ktorý sa v EÚ opätovne použil alebo pripravil na opätovné použitie. Vykazovanie samostatných údajov o opätovnom použití a príprave na opätovné použitie je však pre členské štáty dobrovoľné a v roku 2012 vykázalo tieto údaje iba 15 členských štátov, ako je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka: Množstvá OEEZ, ktorý sa vyzbieral a opätovne použil či pripravil na opätovné použitie v roku 2012[5]

Členský štát	Vyzbieraný OEEZ (v tonách)	OEEZ, ktorý sa opätovne použil alebo pripravil na opätovné použitie (v tonách)	Podiel opätovného použitia / prípravy na opätovné použitie na základe vyzbieraného OEEZ
Rakúsko	77 402	1 248	2 %
Belgicko	116 458	4 068	3 %
Bulharsko	38 431	292	1 %
Chorvátsko	16 187	0	0 %
Cyprus	2 514	42	2 %
Česká republika	53 685	0	0 %
Dánsko	76 200	0	0 %
Estónsko	5 465	0	0 %
Fínsko	52 972	557	1 %
Francúzsko	470 556	9 568	2 %
Nemecko	690 711	11 845	2 %
Grécko	37 235	0	0 %
Maďarsko	44 262	0	0 %
Írsko	41 177	360	1 %
Taliansko	497 378	-	-
Lotyšsko	4 694	37	1 %
Litva	14 259	0	0 %
Luxembursko	5 010	0	0 %
Malta	1 506	0	0 %
Holandsko	123 684	475	0 %
Poľsko	175 295	791	0 %
Portugalsko	43 695	33	0 %
Rumunsko	23 083	0	0 %
Slovensko	22 671	0	0 %
Slovinsko	9 430	30	0 %
Španielsko	157 994	351	0 %
Švédsko	168 612	0	0 %
Spojené kráľovstvo	503 611	41 630	8 %
SPOLU	**3 474 177**	**71 327**	**2 %**

[5] Zdroj: *Study on WEEE recovery targets, preparation for re-use targets and on the method for calculation of the recovery targets* (Štúdia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania OEEZ, cieľov týkajúcich sa prípravy na opätovné použitie a metódy výpočtu cieľov týkajúcich sa zhodnocovania): http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/events_weee_en.htm**.** (Zdroj údajov: Eurostat).

Vzhľadom na vysoký počet členských štátov, ktoré osobitne nevykázali množstvo OEEZ, ktorý sa opätovne použil alebo pripravil na opätovné použitie, a aj vzhľadom na skutočnosť, že v správach členských štátov neboli špecifikované činnosti, ktoré sa považovali za opätovné použitie a prípravu na opätovné použitie, nie sú tieto informácie dostatočne reprezentatívne. Z týchto údajov je však možné usúdiť, že na úrovni EÚ s výnimkou niekoľkých členských štátov nie sú opätovné použitie a príprava na opätovné použitie dobre rozvinuté. V štúdii sa zistilo, že medzi členskými štátmi existujú významné rozdiely v modeloch spotreby použitých výrobkov, ktoré ovplyvnili úroveň rozvoja tohto sektora. Z tohto dôvodu je zložitejšie posúdiť potenciál prípravy na opätovné použitie v rámci EÚ.

V štúdii sa analyzovala možnosť stanovenia samostatného cieľa týkajúceho sa prípravy na opätovné použitie. Z hľadiska hospodárskych vplyvov by príprava na opätovné použitie mohla viesť k významným výnosom a úsporám. Vďaka pozitívnemu účinku na tvorbu pracovných miest a vďaka príležitosti poskytnutej časti obyvateľstva s nízkym príjmom na nákup lacných domácich spotrebičov má príprava na opätovné použitie aj priaznivý sociálny vplyv. Možné vplyvy na životné prostredie vyplývajúce z prípravy na opätovné použitie súvisia s možnosťou vyhnúť sa výrobe nových EEZ a s predchádzaním vzniku odpadu. Mala by sa však zohľadniť spotreba energie, keďže nové spotrebiče sú obvykle efektívnejšie než opätovne použité staršie spotrebiče.

V záujme toho, aby sa potenciál opätovného použitia OEEZ mohol skutočne realizovať, by si stanovenie samostatného cieľa týkajúceho sa prípravy na opätovné použitie na druhej strane vyžadovalo dobrú znalosť množstva OEEZ, ktoré by sa mohlo pripraviť na opätovné použitie v rámci EÚ, a o ekonomickej uskutočniteľnosti zmeny logistiky. Predovšetkým v členských štátoch s nedostatočne rozvinutou prípravou na opätovné použitie by sa vyžadovali zmeny v štruktúrach zberu a vytvorenie postupov na testovanie OEEZ pri jeho zbere a pred jeho ďalšou prepravou. Takisto by bolo potrebné vyvinúť systém nahlasovania, ktorý by eliminoval riziko dvojitého započítania, keďže kým sa OEEZ recykluje, možno ho zozbierať a pripraviť na opätovné použitie niekoľkokrát. V systéme nahlasovania by sa malo rozlišovať aj medzi skutočnými tokmi OEEZ pripraveného na opätovné použitie a opätovne použitými zariadeniami, ktoré nie sú odpad. Ak sa stanoví samostatný cieľ týkajúci sa prípravy na opätovné použitie, existuje navyše riziko, že výrobcovia EEZ budú prispievať k dosahovaniu cieľa nerovnakým podielom, keďže dopyt po použitých výrobkoch sa medzi jednotlivými kategóriami EEZ a v niektorých prípadoch aj medzi rôznymi značkami rovnakého typu zariadenia líši. Aj keď i v prípade kombinovaného cieľa existuje riziko nerovnomerného prispievania, takýto cieľ poskytuje väčšiu pružnosť pri kompenzácii rozdielov v dopyte po použitých výrobkoch medzi kategóriami EEZ.

V štúdii sa na záver potvrdilo, že stanovenie samostatného cieľa týkajúceho sa prípravy na opätovné použitie vytvorí dodatočné povinnosti pre hospodárske subjekty a členské štáty (napr. vykazovanie, monitorovanie) a významne zvýši administratívne zaťaženie. Kombinovaný cieľ týkajúci sa prípravy na opätovné použitie a recyklácie platný od roku 2015 (príloha V, časť 2 a 3) umožňuje členským štátom dosiahnuť tento cieľ podporovaním súčasne recyklácie aj prípravy na opätovné použitie. Členské štáty, ktoré stanovia vnútroštátne ciele týkajúce sa prípravy OEEZ na opätovné použitie, však budú s väčšou pravdepodobnosťou aktívne presadzovať postupy na zvýšenie miery prípravy na opätovné použitie vrátane presadzovania prístupu zamestnancov centier pre opätovné použitie k OEEZ, ako sa vyžaduje v článku 6 ods. 2 smernice, a tým dosahovať lepšie výsledky vzhľadom na hierarchiu odpadového hospodárstva EÚ, pokiaľ ide o OEEZ.

3.3. Záver

Komisia na základe hlavných zistení posúdenia dospela k záveru, že v tejto fáze nie je vhodné stanoviť v smernici o OEEZ samostatné ciele týkajúce sa prípravy OEEZ na opätovné použitie. Komisia však bude presadzovať výmenu informácií medzi členskými štátmi na identifikáciu osvedčených postupov v členských štátoch, ktoré stanovili ciele týkajúce sa prípravy OEEZ na opätovné použitie na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni, prípadne v rámci systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcu.

4. PREHODNOTENIE METÓDY VÝPOČTU DOSIAHNUTIA CIEĽOV TÝKAJÚCICH SA ZHODNOCOVANIA PODĽA ČLÁNKU 11 ODS. 2 SMERNICE 2012/19/EÚ O OEEZ

4.1. Cieľ

V článku 11 ods. 2 smernice OEEZ sa vymedzuje metóda výpočtu dosiahnutia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania ako podiel hmotnosti OEEZ, ktorý vstúpi do zariadenia na zhodnocovanie alebo recykláciu/prípravu na opätovné použitie (prístup založený na vstupoch), na hmotnosti všetkého separovane vyzbieraného OEEZ pre danú kategóriu a vyjadruje sa v percentách.

Pri prehodnocovaní tejto metódy výpočtu sa zvážila možnosť a uskutočniteľnosť stanovenia cieľov na základe výrobkov a materiálov, ktoré sú výsledkom postupov pri zhodnocovaní, recyklácii a príprave na opätovné použitie (prístup založený na výstupoch).

4.2. Posúdenie vo vzťahu k prehodnoteniu metódy výpočtu dosiahnutia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania

V štúdii sa najprv analyzovali údaje týkajúce sa výstupov dostupné na úrovni členských štátov z rôznych informačných zdrojov[6] vrátane konzultácie so zainteresovanou stranou. Dospelo sa k záveru, že na úrovni členských štátov nie sú dostupné prakticky žiadne údaje o materiáloch, ktoré sú výsledkom (výstupom) zhodnocovania, recyklácie a prípravy na opätovné použitie („podiely týkajúce sa výstupu“ alebo inak aj ako „materiálové podiely“), a existuje len obmedzená databáza, najmä v prípade, keď sa v systémoch rozšírenej zodpovednosti výrobcu používajú nástroje na vykazovanie, ktoré boli vyvinuté podľa osobitných technických špecifikácií[7].

Na tomto základe sa dospelo k záveru, že najsľubnejším prístupom k zberu údajov týkajúcich sa výstupov je ten, v rámci ktorého budú členské štáty naďalej uplatňovať požiadavky uvedené v článku 11 ods. 4 smernice o OEEZ, čím sa zaistí, aby výrobcovia alebo tretie strany konajúce v ich mene uchovávali aj záznamy týkajúce sa výstupov, a presadzovať nástroje, ktoré majú byť použité na harmonizáciu týchto záznamov.

Pokiaľ ide o environmentálny prínos zavedenia cieľov týkajúcich sa zhodnocovania založených na výstupoch, v štúdii sa zdôraznilo, že takéto ciele by mohli podnietiť zefektívnenie recyklácie prostredníctvom technických zlepšení. Vzhľadom na to, že cenné materiály, ktoré sú v OEEZ prítomné vo významnom množstve, sa vďaka svojej hospodárskej hodnote už prakticky úplne recyklujú, by však celkové ciele založené na výstupoch mohli mať iba obmedzený vplyv na skutočné postupy recyklácie. V štúdii sa dospelo aj k záveru, že

[6] Údaje úradu EUROSTAT, správy členských štátov o vykonávaní rámcovej smernice 2008/98/ES o odpade a smernice o OEEZ, konzultácie s vnútroštátnymi orgánmi.

[7] Dokument technickej špecifikácie WEEELABEX a európska norma 50625-1 týkajúca sa požiadaviek na zber, logistiku a spracovanie OEEZ – časť 1 a technická špecifikácia 50625-3-1 – časť 3-1.

ciele založené na výstupoch (alebo založené na materiáli) významne neovplyvnia monitorovanie odstraňovania znečistenia pochádzajúceho z OEEZ, keďže táto činnosť sa obvykle vykonáva v prvých krokoch procesu recyklácie v rámci predbežného spracovania. Preto by sa z hľadiska životného prostredia malo uprednostniť, aby členské štáty presadzovali selektívne spracovanie vrátane odstraňovania znečistenia, ako sa to už vyžaduje v súlade s článkom 8 a prílohou VII k smernici o OEEZ. Celkovo majú prísne vykonávanie, presadzovanie a monitorovanie cieľov v oblasti zberu OEEZ výrazný vplyv na skutočnú recykláciu/zhodnocovanie, keďže sa preukázalo, že sa obvykle zhodnocujú/recyklujú vysoké podiely OEEZ vstupujúceho do zberných systémov vzhľadom na jeho hmotnosť.

V záujme zvýšenia miery recyklácie kritických surovín stanovila Komisia v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo presadzovanie tvorby európskych noriem pre materiálovo účinnú recykláciu OEEZ, ako aj recykláciu použitých batérií a iných príslušných zložitých výrobkov po skončení ich životnosti. Tento prístup sa považuje za pragmatickejší než stanovenie záväzných cieľov týkajúcich sa recyklácie založených na výstupoch.

4.3. Záver

Komisia na základe vykonaného posúdenia dospela k záveru, že nahradenie metódy výpočtu dosiahnutia cieľov zhodnocovania založenej na vstupoch stanovením cieľov založených na výrobkoch a materiáloch, ktoré sú výsledkom postupov pri zhodnocovaní, recyklácii a príprave na opätovné použitie (prístup založený na výstupoch), nie je dostatočne opodstatnené.